Abdülhâlik Gucdüvânî'nin *Veşâyâ*'sının ilk ve son sayfaları (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3702/5)

Hâcegân silsilesini kurmanın da ötesinde ruhaniyet âleminde Hâce Bahâeddin Nakşibend'e zikir-i hafiyi telkin etmiş olmasındır.

Eserleri. 1. *Risâle-i Şâhibiyye*. Yüsf el-Hemedânî'nin menkıbelerini anlatan ve kendi hayatına dair bilgiler veren eser Saïd-i Nefîsî tarafından yayımlanmıştır (*Ferheng-i İrân-zemîn*, I/1 içinde, s. 70-101). Harîrîzâde'nin *Tibyân*'ında da (I, vr. 379^a-389^b) yer alan eserin bir özetini İrec Efşâr neşretmiştir (*Kandiyye*, s. 6-16). **2. *Veşâyâ*** (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3702/5). Gucdüvânî, kısa bir âdâb risâlesi mahiyetindeki bu eserini halifelerinden Hâce Evliyâ-i Kebîr için kaleme almıştır. Risâlede cahil sülflerden kaçınmak, şeriat ve sünnetten ayrılmamak, hâkimlerden uzak kalmak, mümkün mertebe evlilikten kaçınmak, hankahta oturmamak, semâ ile fazla meşgul olmamak gibi öğütler verilmektedir. Buhara'ya iltica eden İrânî Şâfîî âlimi Fazlullah b. Rûzbihân, Gucdüvân şehrinin 918'de (1512) bir Safevî muhasarasından Gucdüvânî'nin ruhaniyeti sayesinde kurtulduğu inancıyla *Veşâyâ*'sına bir şerh yazmıştır (Süleymaniye Ktp., Yahyâ Tefvik, nr. 1500, vr. 83^a-102^b).

BİBLİYOGRAFYA :

Abdülhâlik Gucdüvânî, *Veşâyâ*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3702/5; a.mlf., *Risâle-i Şâhibiyye* (nşr. Saïd-i Nefîsî, *Ferheng-i İrân-zemîn*, I/1 içinde), Tahran 1332 hş./1953, s. 71-101; *Maḳâmât-ı 'Abdülhâlik Gucdüvânî ve 'Arif Rûgerî* (a.e. içinde), s. 1-18 (daha sağlam bir metni için bk. British Museum, Add, nr. 26294, vr. 1^b-19^b); Buhârî, "Aḫkâm", 21; Muhammed Pârsâ, *Faṣlû'l-ḫitâb*, Taşkent 1331/1913, s. 518-520; a.e. (trc. Ali Hüsrevoğlu), İstanbul 1989, s. 598-600; Câmî, *Nefeḫât* (nşr. Mahmûd-ı Âbidî), Tahran 1370 hş./1991, s. 383-384; Lâmiî, *Nefeḫât Tercümesi*, s. 411-413; Safî, *Reşehât* (nşr. Ali Asgar-ı Muñîân), Tahran 2536 şş./1977, I, 34-53; *Reşehât Tercümesi*, s. 30, 78-83; Fazlullah b. Rûzbihân, *Şerḫ-i Veşâyâ*, Süleymaniye Ktp., Yahyâ Tefvik, nr. 1500, vr. 83^a-102^b; Mûnûlfukarâ, *Târîḫ-i Mollazâde* (nşr. Ahmed Gülçîn-i Meânî), Tahran 1339 hş./1960, s. 46-47; Muhammed-i Kazvîni, *Silsilênâme-i Hâcegân-ı Nakşibend*, Bibliothèque nationale, supplément persan, nr. 1418, vr. 8^a-9^a; Gulâm Server Lâhûrî, *Ḥazinetü'l-aşfiyâ*, Leknev 1868, I, 530-534; Harîrîzâde, *Tibyân*, I, vr. 378^b-389^b; *Kandiyye* (nşr. İrec Efşâr), Tahran 1367 hş./1968, s. 6-16; W. Madelung, *Religious Trends in Early Islamic Iran*, New York 1988, s. 49-51; a.mlf., "Yüsf al-Hamadânî and the Naqşbandiyya", *Quaderî di Studi Arabi*, sy. 5-6, Venezia 1988, s. 499-509; F. Meier, *Zwei Abhandlungen über die Naqşbandiyya*, Stuttgart 1994, s. 25; Kasım Kufralı, "Gucduvânî", *IA*, IV, 820-821; S. Naficy, "Ghūdudwânî", *EL*² (İng.), II, 1077-1078; K. A. Nizami, "Abd-al-Ḳâleq Gojōdvânî", *ELr*, I, 120-121.



HAMİD ALGAR

GUCERÂT

(Gjçrat)

Hindistan Cumhuriyeti'ni oluşturan yirmi bir eyaletten biri.

Hindistan'ın kuzeybatısında yer alan Gucerât güneyde ve batıda Umman denizine açılmaktadır. Kuzeybatısında Pakistan İslâm Cumhuriyeti, kuzeyinde Rajasthan, doğusunda Medya Pradeş ve güneydoğusunda Mahaştra eyaletleri bulunmaktadır. Yüzölçümü 196.024 km² ve nüfusu 1991 sayımına göre 41.174.060'tır.

Gucerât çok eski bir geçmişe sahiptir. İlk ismi Gurceretra, V. yüzyılın sonlarında Hindistan'a gelen Gucer kabilesine atfedilmektedir. Ancak bu kavmin adı Akhunlar'ın Hindistan'a yerleşmeleri sırasında ortaya çıkmıştır.

Müslümanlar tarafından fethine kadar Gucerât, milâttan önce IV. yüzyıldan itibaren sırasıyla Maurialar, Sakalar, Gupta, Maitrakalar, Çavedâlar ve Çavlukyalar'ın (Solankiler) hâkimiyeti altında kalmıştır. Gazneli Mahmud 416'da (1025) bölgeye geldiği zaman Gucerât Çavlukyalar'ın elindeydi. 1178'de Gurlular'dan Muizzüddin (Şehâbeddin) Muhammed b. Sâm Gucerât'a bir sefer düzenlediyse de başarılı olamadı. Fakat 1197'de Kutbüddin Aybeg'in seferi zaferle neticelendi ve o sırada başta bulunan II. Bhima sürgüne gönderildi. Mes'ûdî, İstahrî, İbn Havkal, Bîrûnî, İdrîsî gibi İslâm tarih ve coğrafyacılarının Gucerât'a dair verdikleri bilgiler kısa ve karışıktır. Bu kaynaklar daha çok Gucerât limanlarından, altın ve gümüş madenlerinden ve mahallî âdetlerden bahsederler.

Gucerât, kesin olarak Delhi Sultanı Alâeddin Halacî zamanında (1296-1316) fethedilmiştir. Alâeddin Halacî'nin kumandanları eski Hindü başşehri Anahilvâda'yı ele geçirdikten sonra 1300 yılında Alâeddin Halacî'nin kayınbiraderi Melik Sencer, Alp Han unvanıyla bölgeye vali (nâzım) olarak tayin edildi ve on altı yıl bu görevde kaldı. Fakat Alp Han daha sonra Melik İzzüddinle Kâfûr tarafından âniden Delhi'ye geri çağırıldı ve orada öldürüldü. Onun ardından bölgeye gelen Kemâleddin Gurg duruma hâkim olamayınca aynı âkibe uğradı. Kutbüddin Mübârek Şah Halacî isyanları bastırmak için bu defa Aynülmülk Mültânî'yi görevlendirdi ve onun kayınpederi Melik Dînâr'ı Zafer Han unvanıyla bölgeye

vali tayin etti. Zafer Han durumu kontrol altına aldıysa da sarayın gözdelelerinden Hindü mühtedi Hüsrev Han'ın isteğiyle geri çağrılarak idam edildi (719/1319). Alp Han ve Zafer Han gibi güçlü valilerin önce işten el çektilmesi, ardından da öldürülmesi Gucerât'ta istikrarın bozulmasına sebep oldu.

Halaciler'in 1320'de yıkılmasından sonra Tuğluklular Delhi tahtının sahibi oldular. Melik Gazi ve halefleri zamanında Gucerât'ta kayda değer bir olay meydana gelmedi. Tuğluklular 1391'de Zafer Han'ı vali tayin ettiler. Son sultanların zayıf karakterli olması yine taht mücadelelerine sebebiyet verdi. Timur'un 1398'de bölgeyi istilâsı sultanlığı ciddi şekilde sarstı. Gucerât Valisi Zafer Han bu süre içinde Delhi ile bağlarını kopararak bağımsızlığını ilân etti. 1407'de Muzaffer Şah unvanıyla Gucerât Sultanlığı'nın temellerini attı.

Muzaffer Şah'tan sonra tahta geçen Ahmed Şah Gucerât Devleti'nin gerçek kurucusu kabul edilmektedir. Ahmed Şah, Süret'teki Girnâr reisi Çudasama'ya karşı mücadele etti. Ray Mandalık'ı de mağlûp ettikten sonra Sindpûr Tapınağı'nı yıktırdı. Sultan Hüşeng Şah Gürî (Alp Han, 1405-1435), Gucerâtlılar karşısında tutunamayarak yapılan savaşta mağlûp oldu. Narbada nehrinin kuzeyinde ve Dhâr civarındaki Mandû 1437'de kuşatıldı. 1442 yılında ölen Ahmed Şah ülkede istikrarı sağlamaya çalışmış, Hindûlar'ın müslüman olmasını sağlamak için büyük gayret sarfetmiştir. Eski Asaval yakınında kurduğu Ahmedâbâd'ı Gucerât Sultanlığı'nın başşehri yapmış ve burayı birçok mimari eserle süslemiştir. Ahmed Şah'ın ölümünden sonra yerine oğlu Muhammed Şah geçti ve Gucerât'ta mücadelelerle dolu bir dönem başladı.

Muhammed Şah babasının başlattığı fetihlere devam ederek 1446'da İdar, 1449'da Çâmpânîr seferlerine çıktı. Ancak ikinci sefer dönüşünde hastalanarak 1451'de vefat etti. Yerine geçen oğlu Kutbüddin II. Ahmed Şah (Celâl Han) yedi yıl tahtta kaldı. Daha sonra sırasıyla Dâvud Han ve Mahmud Şah hükümdar oldular (1458).

Ebü'l-Feth I. Mahmud Şah (1458-1511) Gucerât sultanlarının önde gelenlerinden biridir. Sumra ve Kaç'ın Sodha reislerini tenkilinden sonra Bhima'nın reisliğindeki Jagat (Dvarka) korsanlarını ortadan kaldırdı. Portekiz tehlikesine karşı güçlü bir dost arama yoluna gitti. Bu dönemde gerek emniyet yönünden ge-

rekse iktisadî bakımdan önemli gelişmeler oldu. İmar faaliyetleri başlatılarak yeni eserler inşa ettirildi. Birtakım ziraî tedbirler alındı, bu arada birçok yeni ağaç ve meyve türleri yetiştirildi. Mahmud Şah'ın hükümdarlığının sonuna doğru Portekizliler bölgede etkilerini hissettirmeye başladılar. Vasco de Gama'nın 1498'de Kalicut'ta (Horoz Kalesi) görünmesinden sonra Portekizliler Hint Okyanusu ticaretine hâkim oldular. Bu yüzden Mısır ve Gucerât tüccarları ikinci plana düştü. Mahmud Şah, Memlûk Sultanı Kansu Gavri ile ittifak yaparak Portekizliler'e karşı koymaya çalıştıysa da Portekizliler'in Goa'yı ele geçirmesi üzerine onlarla anlaşmak zorunda kaldı. Mahmud Şah'tan sonra yerine geçen II. Muzaffer Şah ise Portekizliler'le mücadeleye girişti ve onların Muzafferâbâd ile Diü'yu alma teşebbüslerine engel oldu. Ayrıca Osmanlılar'la diplomatik ilişkileri geliştirmeye çalışarak Yavuz Sultan Selim'e bir mektup gönderdi; hem kendi başarılarını bildirdi hem onu Çaldıran zaferinden dolayı kutladı. Muzaffer Şah'ın 1526'da vefatı üzerine yerine aynı yıl oğulları İskender Han, çocuk yaşta II. Mahmud ve Bahadır Şah Gucerât tahtına geçtiler.

Bahadır Şah'ın hükümdarlığı sırasında Mâlvâ zaptedilerek Mâlvâ Halacileri ortadan kaldırıldı (1531). Racpût'taki Uceyn müstahkem mevkileri Bhilsa ve Raisin ele geçirildi (1532-1533), Çitor (Çitavr) alındı (1534). Ancak bu başarılar Bâbürlü Sultanı Hümâyun'un askerî harekâtına yol açtı. Mandasor'da Hümâyun'un güçlü ordusunun önünden çekilerek sahile inip Portekizliler'den yardım isteyen Bahadır Şah, buna karşılık onlara Diü'-

da bir kale inşa etme iznini verdi (1535). Hümâyun tehlikesi geçtikten sonra bu defa Portekizliler'e karşı bir siyaset takip etti. Osmanlı Padişahı Kanûnî Sultan Süleyman'a elçi göndererek yardım talebinde bulunduysa da (1536) Diü ile ilgili olarak görüşmek için yanlarına gittiği Portekizliler tarafından öldürüldü (13 Şubat 1537). Bahadır'ın katlinden sonra Gucerât siyasî ve askerî gücünü yitirmeye başladı. Hânedan üyeleri ve ileri gelen zümreler arasında iktidar mücadelesi başladı; ülke bu gruplarca taksim edildi. Bu sırada Gucerât'a yardım için gelen Mısır Beylerbeyi Hadım Süleyman Paşa idaresindeki Osmanlı donanmasının Diü harekâtı, iç çekişmeler içinde çalkılanan Gucerât'tan yeterli destek alınmadığı için başarılı olmadı (Eylül 1538). Osmanlı donanmasının buraya yönelik seferinin asıl gayesi mukaddes bölgeleri, hac yollarını ve baharat ticaretini korumak ve Portekiz varlığına son vermektir.

Bahadır Şah'ın ardından tahta çıkan III. Mahmud Şah ikametgâhını 1546'da Mahmudâbâd'a taşıdı. Onun 1554'te öldürülmesinden sonra devletin ileri gelenleri sultanlığı kendi aralarında paylaştılar. Bunların en güçlüsü itidâ etmiş bir Hindü olan İ'timâd Han'dı. Bu arada Dâmân Limanı da Portekizliler'e terk edilmiş, Timur soyundan gelen birçok şehzadenin Gucerât'a sığınması durumu daha da zorlaştırmıştı. Karışıklıkların artması üzerine İ'timâd Han, Gucerât'ı istilâ etmesi için Bâbürlü Hükümdarı Ekber Şah'ı davet etti. Ekber Kasım 1572'de Gucerât'a vardı. Ona karşı koymak için asilzadelerin yaptığı bütün teşebbüsler başarısızlıkla sonuçlandı ve Gucerât Bâbürlü Devleti'nin bir eyaleti haline getirildi. Ekber Şah'ın geri dönmelerinden kısa bir müddet sonra Gucerât'ın ileri gelenleri Bâbürlüler'e isyan ettiler. Bunun üzerine Ekber Şah derhal Gucerât'a hareket etti; dokuz günde Ahmedâbâd'a ulaşarak isyanı bastırdı ve Bâbürlü hâkimiyetini sağlamlaştırdı. Böylece yaklaşık iki asır hüküm süren Gucerât Sultanlığı'nın bağımsızlığına son verilmiş oldu. Bu iki asır boyunca on üç sultan tarafından idare edilen Gucerât en parlak devrini Bahadır Şah zamanında yaşadı. Hint deniz yolunun Avrupalılar tarafından keşfi ülkenin baharat ticaretini geliştirdiyse de Portekiz tehlikesine de yol açmış; Portekizliler'in kurduğu Diü, Dâmân, Bassain ve Bulsar gibi askerî üs ve koloniler Gucerât Sultanlığı için büyük bir tehlike teşkil ederek

Gucerât'ın Lothal bölgesindeki arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan eski bir yerleşmeye ait mimari kalıntılar - Hindistan

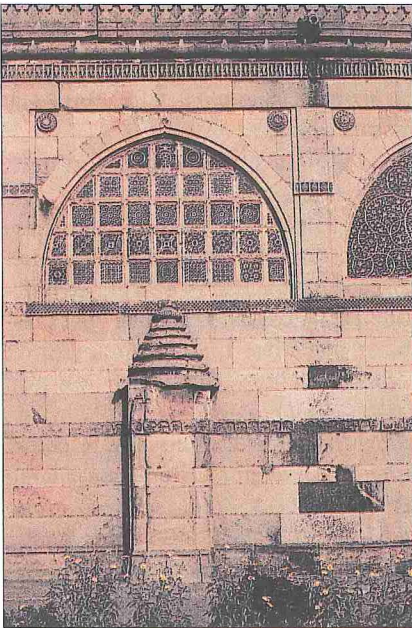


daha sonraki yıllarda ticareti olumsuz yönde etkilemiştir.

Bâbürlü Sultanı Evrengzîb'in ölümünden sonra Gucerât, Sîvâcî liderliğindeki Maratalar'ın istilâsına uğradı. Ahmedâbâd 1758'de Maratalar'ca işgal edilince Gucerât'taki Bâbürlü hâkimiyeti sona ermiş oldu. Maratalar'ın III. Panipat Savaşı'nda yenilmesinden sonra Hambâyat nevvâbî Mün'im Han'a Gucerât'ı Maratalar'dan tekrar geri alması için bir ferman yollandı. Ancak Maratalar şehri 1817'ye kadar yönetmeyi sürdürdüler. Bu tarihte Gucerât Gâikvard tarafından İngilizler'e teslim edildi ve İngiliz idaresi zamanında 1857 ayaklanmasından sonra eyalet haline getirildi. 1947'de Hindistan bağımsızlığına kavuşunca Kaç, Saurashtra ve Bombay ile birlikte devletin sınırları içinde kaldı. Bu geniş eyalet 1956'da ikiye bölündü ve Pakistan ile Hindistan arasındaki çekişmelerde yeniden önem kazandı.

Müslümanların hâkim olduğu dönemde Gucerât'ta gelişen en önemli endüstri gemi yapıcılığı idi. Sabun ve barut imalatı, kâğıtçılık ve taş kesiciliği de yaygındı. Gucerât'ın müslüman idarecileri yeni şehirler kurmaya, köprü, yol, hamam, sarnıç, hayvanat bahçesi vb. yapımına ilgi gösterdiler. Çok sayıda yetimhane, han ve hastahane yaptırıldılar.

Gucerât eyaletinin en önemli şehri olan Ahmedâbâd'daki XVI. yüzyıla ait Sîdî Seyyid Camii'nin batı cephesinden bir detay - Hindistan



Gucerât, Hindistan'daki İslâm kültür tarihinde önemli bir yer işgal eder. Nüreddin b. Muhammed Gucerâtî, Allâme Vecîhüddin el-Alevî, Melikü'l-Muhaddîsîn Muhammed Tâhir el-Fettenî, Ali b. Ahmed Mahdûm el-Mehâimî, Kadı Ceken, el-Hâc ed-Debîr, Seyyid Sıbgatullah el-Bervecî, Abdülkâdir el-Ayderûsî gibi âlimler burada üne kavuşmuştur. Ebül-Hasan Cilve de Ahmedâbâd'da doğmuş İranlı bir filozof ve şairdir.

Bugün Hindistan'ın sanayileşmiş beş eyaletinden biri olan Gucerât'ın merkezi Gandhinagar'dır. Belli başlı sanayi şehirleri Ahmedâbâd, Baroda ve Sûret olup eyalet ziraî ürünler bakımından zengindir. Dil ve etnik yönünden oldukça renkli bir yapı gösteren eyalette birçok mimari eser vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Strâfi, *Silsiletü't-tevârîh*, Paris 1881, s. 126-127; Berenî, *Târîh-i Firûzşâhî* (nşr. S. Ahmed Han), Kalküta 1862; İsemî, *Fütûhu's-selâtin* (nşr. M. Uşa), Madras 1948; Seydi Ali Reis, *Mir'âtü'l-memâlik* (haz. Necdet Akyıldız), İstanbul, ts., s. 47-58; Abdülkâdir el-Bedâünî, *Muntakhabu't-tawârih* (trc. G. S. A. Ranking), Delhi 1986, I-III, bk. İndeks; İskender b. Muhammed Mancû, *Mir'ât-ı İskenderî* (nşr. S. C. Misra — M. L. Rahman), Baroda 1961; a.e.: *Local Muhammedan Dynasties: History of Gujarat* (trc. E. C. Bayley), London 1886; M. Nazim, *The Life and Times of Sultan Mahmud of Ghazna*, Cambridge 1931, s. 115-121, 215-224; Hürev, *Hzâ'inü'l-fütûh* (nşr. M. W. Mirza), Kalküta 1953; Ebû Tûrâb Velî, *Târîh-i Gucerât* (nşr. E. D. Ross), Kalküta 1909; Qanî'i, *Tarih-i Muzaffar Shahi* (nşr. M. Abdullah Chaghtai), Poona 1947; Muhammed b. Ömer Ulughânî, *Zâferû'l-vâlih bi-Muzaffer ve âlih* (nşr. E. D. Ross), London 1921-28, I-III; Storey, *Persian Literature*, I/1, s. 725-733; M. S. Commissariat, *History of Gujarat (1297-1573)*, London 1938-57, I-II; Seyyid Ebû Zafer Nedvî, *Târîh-i Gucerât*, Delhi 1958; a.mlf., *Gucerât ki Temeddüni Târîh*, Azamgarh 1962; Satish C. Misra, *The Rise of Muslim Power in Gujarat*, London 1963; a.mlf., *Muslim Communities in Gujarat*, New Delhi 1985; M. Yakub Mughul, *Kanunî Devri, Osmanlıların Hint Okyanusu Politikası ve Osmanlı-Hint Müslümanları Münasebetleri (1517-1538)*, İstanbul 1974, s. 104-105, 106-131, 141-172; Abdülhay, *Yâd-ı Eyyâm*, Leknev 1983; Çend Maqâle-i Târîh ve Edebî (nşr. N. Felsefî), Tahran 1372 hş., s. 89-140; Zübeyd Ahmed, *el-Âdâbü'l-'Arabiyye*, s. 38-39; E. Denison Ross, "The Portuguese in India and Arabia Between 1507-1517", *JRAS* (1921), s. 545-562; S. A. A. Tirmizî, "The Contemporary Persian Chronicles of the Sultans of Gujarat", *IC*, XXXII (1958), s. 121-124; Ahmad Aziz, "Dâr al-Islam and the Muslim Kingdoms of Deccan and Gujarat", *Journal of World History*, VII (1963), s. 787-793; J. Burton-Page, "Gudjarât", *El²* (İng.), II, 1123-1130; H. C. Fanshawe, "Gucerât", *UDM*, XVII, 524-525.



K. A. NIZAMI

GUCERÂTİ

(گجراتی)

Abdüllatîf b. Abdillâh el-Abbâsî el-Gucerâtî (ö. 1049/1639)

Mevlânâ'nın *Meşnevî'si* ve Senâî'nin *Hadîkatü'l-hakika* adlı eseri üzerindeki çalışmaları ile tanınan âlim.

Hayatının ilk dönemi hakkında bilgi bulunmamakta, nisbesinden Gucerât'ta doğduğu, eserlerinden de iyi bir öğrenim gördüğü anlaşılmaktadır.

Gucerâtî, Hindistan'da Bâbürlü hükümdarlarından Nüreddin Cihangir döneminde (1605-1627) Kâbil valisi olan Leşker Hân-i Meşhedî'nin münşiliğine tayin edildi. Leşker Han'ın Kâbil valiliğinden azlinden sonra bir tür vezirlik olan Dîvân-ı Ten göreviyle I. Şah Cihan'ın hizmetine girdi (1042/1632-33). I. Şah Cihan tarafından 1045'te (1635-36) Kutubşâhîler'den Abdullah b. Mahmûd'a, cuma ve bayram hutbelerinde Safevîler'den Şah Safî'nin adının kaldırılarak onun yerine Şah Cihan'ın adının okunmasını, sahâbeye küfür edilmemesini ve Ehl-i sünnet inancına uymasını bildirmek üzere merkezî Hindistan'da Gûlkünde'ye gönderildi. Ertesi yıl I. Şah Cihan'ın bütün isteklerini yerine getirerek geri dönen Gucerâtî Şah Cihan'a 20 milyon rüpye ile değerli eşya, 100 fil, süslü eyerleriyle elli at getirdi; ayrıca kendisine verilen hediyeleri de Şah Cihan'a takdim etti. 1047 Ramazanında (Ocak-Şubat 1638) Akîdet Hanlığı unvanını aldı. Aynı yıl uzun süren hastalığı sebebiyle Dîvân-ı Ten görevinden istifa etti ve 1049'da (1639) öldü.

Eserleri. İyi bir nâsir olan Gucerâtî münşiliği yanında dikkatli bir şârih olarak da tanınır. Başlıca eserleri şunlardır: 1. *Nüşha-i Nâsiha-i Meşneviyyât-ı Sakîme*. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin *Meşnevî'sinin* yetmiş yakın nüshasından faydalanarak meydana getirdiği metnin açıklaması ile fihristler ve notlardan ibaret olup Hindistan'da hazırlanan *Meşnevî* şerhlerinin en eskisidir. *Meşnevî'sinin* her cildine bir önsöz yazan müellif metnin anlaşılmasını sağlamak için büyük gayret göstermiştir. Yazımına 1024'te (1615) başlanan eser 1032 (1622-23) yılında tamamlanmıştır. Bir nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (nr. 2550). 2. *Letâ'ifü'l-luğât* (*Ferheng-i Luğât-ı Meşnevî-i Rûmî*). Yine *Meşnevî* için hazırlanan alfabetik bir sözlüktür. Muhammed b. Abdülhâlik'in *Kenzü'l-lu-*